

Lausunto Pirkanmaan ELY-keskuksen joukkoliikenteen palvelutason määrittelystä vuosille 2024–2025

Kunnanhallitus 27.03.2024 § 41
35/08.01.00/2023

Valmistelija

Kunnanjohtaja, puh. 040 718 5959

Pirkanmaan ELY-keskus on määrittänyt toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet vuosille 2024–2025 alueen liikkumistarpeita ja rahoituskehystä vastaavaksi. Pirkanmaan ELY-keskus pyytää lausuntoa raporttiluonnoksesta ja erityisesti siinä esitetystä tavoitteellisesta palvelutasosta. Lausunto pyydetään toimittamaan 28.3.2024 mennessä.

Raportin tavoitteena on päivittää Pirkanmaan ELY-keskuksen joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelma alueen liikkumistarpeita ja nykyistä rahoituskehystä vastaavaksi sekä tukea Pirkanmaan ELY-keskuksen joukkoliikenneyksikköä sen hankintatehtävässään. Palvelutasosuunnitelma toimii jatkossa hankintoja ohjaavana asiakirjana.

Tavoitteena on myös kehittää yhteistyötä kuntien kanssa seudullisen joukkoliikenteen suunnittelussa.

Tavoitteena on jatkaa kuntien tasapuolista kohtelua vahvistamalla edellisessä palvelutasomäärittelyssä kirjatut yhtenäiset rahoitusperiaatteet.

Päivitetyin suunnitelman tulee olla koronaviruspandemian jälkeisen ajan muuttuneeseen tilanteeseen realistinen ja toteuttamiskelpoinen. Pirkanmaan ELY-keskuksen tulee pystyä varautumaan määritetyn palvelutason mukaisen liikenteen rahoitukseen yhdessä alueen kuntien kanssa.

Lausunto: Raportin tavoitteet ovat kannatettavia sekä ajankohtaisia.

Edellinen joukkoliikenteen palvelutaso määriteltiin vuosille 2020–2023 ja se sisälsi kuntien välisen linja-auto- ja junaliikenteen. Palvelutason määrittelyssä käytettyjä palvelutasoluokkia oli viisi, joissa asetettiin tavoitteita liikennöintiajalle sekä vuorovälille tai vuoromäärälle palvelutasoluokasta riippuen. Lisäksi asetettiin myös laadullisia tavoitteita (yhteentoimivat lippujärjestelmät, informaatio yhdestä paikasta, riittävän tasokas ja kustannustehokas kalusto, sujuvat matkaketjut sekä luotettavuus ja kilpailukykyiset matka-ajat). Koronaviruspandemian aikana joukkoliikenteen kysyntä ja tarjonta vähenivät huomattavasti eikä tilanne vastannut asetettua palvelutasotavoitetta. Koronarajoitusten päätyttyä on sopimusliikenteen ja junaliikenteen osalta palattu pandemiaa edeltävälle tasolle vuorotarjonnassa, mutta markkinaehtoisien liikenteen osalta vuorotarjonta on jäänyt vähäisemmäksi. Joulukuussa 2023 tehdyssä tarkastelussa suurimmat puutteet

palvelutasossa olivatkin valtateitä pitkin Pirkanmaan ulkopuolelle suuntautuvilla yhteysväleillä, jotka ovat olleet pääsääntöisesti markkinaehtoisien liikenteen varassa. Myös sopimusliikenteessä isoimmat puutteet ovat liikenteissä, jotka suuntautuvat Pirkanmaan maakunnan ulkopuolelle. Palvelutasotavoitteeseen ei päästy yhteysväleillä Valkeakoski–Uskila–Hämeenlinna, Kuhmoinen–Jämsä, Mänttä-Vilppula–Jämsä, Tampere–Häijää ja Punkalaidun–Huittinen. Koronarajoitusten päätyttyä on markkinaehtoisien liikenteen osalta vuorotarjonta on jäänyt vähäisemmäksi. Joulukuussa 2023 tehdyssä tarkastelussa palvelutasotavoitteeseen ei päästy yhteysväleillä Valkeakoski–Uskila–Hämeenlinna, Kuhmoinen–Jämsä, Mänttä-Vilppula–Jämsä, Tampere–Häijää ja Punkalaidun–Huittinen.

Lausunto: Suunnitelmassa todetaan, että markkinaehtoisien liikenteen osalta vuorotarjonta on jäänyt vähäisemmäksi myös välillä Kuhmoinen–Jämsä. Raportissa ei kuitenkaan kerrota syytä, miksi vuorotarjonta on jäänyt vähäisemmäksi.

Pirkanmaan ELY-keskuksen palvelutason määrittelyssä vuosille 2020–2023 oli käytössä aiempaan Liikenneviraston suositukseen (Liikenneviraston ohjeita 31/2015) perustuva seitsemän portainen luokitus. Määrittelyssä käytettiin palvelutasoluokkia III–VII.

Luokittelua haluttiin yksinkertaistaa selkeyden vuoksi ja tavoitteissa keskittyä ensisijaisesti vuoromäärään ja liikennöintiaikaan säännöllisen vuorovälin sijaan. Tämän vuoksi palvelutasotavoitteet on määritetty vain kolmessa luokassa.

Luokassa 1 on tärkeimmät yhteydet maakuntakeskukseen Tampereelle ja muut tärkeät yhteysvälit. Niillä on tavoitteena lisätä joukkoliikenteen käyttöä ja palvella monipuolisesti erilaisia matkustustarpeita. Asetettu vuoromäärätavoite on minimi, jota kysynnän ja liikkumistarpeiden mukaan voidaan korottaa. Yhteysvälien tavoitteeksi asetettavista vuoromääristä ja liikennöintiajasta käydään keskustelut kuntien kanssa.

Luokassa 2 olevilla yhteysväleillä tarjotaan koululaisia ja opiskelijoita sekä asiointia palvelevia yhteyksiä. Lisäksi mahdollistetaan työssäkäynti tavallisimpina aikoina. Tämä pyritään toteuttamaan kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan myös koulujen loma-aikoina ja kesällä.

Luokassa 3 olevilla yhteysväleillä tavoitteena on turvata koululaisten ja opiskelijoiden liikkuminen kuntien välillä koulupäivinä.

Lausunto: Luokan 3 tavoitteet ovat Kuhmoisten kunnalle erityisen tärkeitä ja luokan merkitystä on hyvin suuri.

Vuosille 2024–2025 määritetty palvelutasotavoite on minimitaso, jonka ELY-keskus pyrkii alueellaan saavuttamaan. Esitetty palvelutaso pystytään saavuttamaan käytännössä nykyisellä vuorotarjonnalla. Yhteysväleille voi muodostua esitettyä parempaa palvelutasoa kuntien korkeampien tavoitteiden mukaan tai

markkinaehtoisella liikenteellä.

Pirkanmaan ELY-keskuksen alueella parasta palvelutasoa tavoitellaan Tampereelta Valkeakosken, Sastamalan sekä Hämeenkyrön ja Ikaalisten suuntiin. Erityisesti näillä yhteysväleillä joukkoliikenne pyritään pitämään kilpailukykyisenä henkilöautoilun kanssa ja tavoitteena on kasvattaa joukkoliikenteen matkustajamääriä.

Muilla yhteysväleillä mahdollistetaan ainakin koululaisten ja opiskelijoiden liikkuminen kuntien välillä koulupäivinä. Lisäksi niillä yhteysväleillä, jolla on kysyntää, tarjotaan työssäkäynnin ja asioinnin mahdollistavia yhteyksiä.

Palvelutaso voi jäädä myös alle asetetun tavoitteen, jos ELY-keskuksen määräraha ei riitä esimerkiksi tilanteessa, jossa ELY-keskus joutuu korvaamaan markkinaehtoista liikennettä merkittävästi sopimusliikenteellä. Palvelutasomääritystä voidaan joutua myös päivittämään joukkoliikenteen toimintaympäristön muuttuessa (esimerkiksi jos viranomaisten toimivalta-alueisiin tulee muutoksia).

Edellisessä palvelutasotyössä tunnistettujen laadullisten tavoitteiden osalta jatketaan yhteistyötä eri tahojen kanssa niiden edistämiseksi.

Lausunto: Palvelutason tavoitteena Kuhmoisten kunnalle on erityisen tärkeää, että Kuhmoisten kunnan alueen yhteysväleillä mahdollistetaan ainakin koululaisten ja opiskelijoiden liikkuminen kuntien välillä koulupäivinä. Lisäksi niillä yhteysväleillä, jolla on kysyntää, tarjotaan työssäkäynnin ja asioinnin mahdollistavia yhteyksiä.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Valtteri Väyrynen
Ehdotus	Kunnanhallitus lausuu Pirkanmaan ELY-keskuksen joukkoliikenteen palvelutason määrittelystä vuosille 2024–2025 yllä mainitun mukaisesti.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.